

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Навчально-науковий Інститут права ім. князя Володимира Великого
(назва навчального підрозділу)

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

Затверджую: Схвалено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Директор навчального підрозділу _____
(назва кафедри)
(підпис) _____
А.М.Кислий _____
(ПБ) _____
" 30 " серпня 2019 р. _____
Протокол № 1 від " 30 " серпня 2019 р.
Завідувач кафедри _____
(підпис) _____
В.І.Литвиненко _____
(ПБ) _____

Робоча навчальна програма
Правовий статус особи

Статус дисципліни: вибіркова

Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини

Спеціальність Міжнародне право

Спеціалізація _____

Форма навчання _____ денна _____ Курс IV Семестр VII

Обсяг в кредитах ЄКТС/ Всього годин 120 за навчальним
планом (4)

дата затвердження навч.плану

- лекції (Л) 26
- семінарські заняття (СЗ) 14
- практичні заняття (ПЗ) _____
- лабораторні заняття (ЛЗ) _____
- індивідуально-консультативна робота (ІКР) _____
- самостійна робота студентів (СРС) 80

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми "Правовий статус особи", професор кафедри Шашкова-Журавель І.О.

(назва навчальної програми, автори, дата затвердження)

Розробник (и) робочої програми навчальної дисципліни професор кафедри Шашкова-Журавель І.О.

(ПБ викладача(ів))

Київ МАУП 2019 р.

II. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Правовий статус особи» є:

формування у студентів знань про природу і сутність прав людини, соціальні, філософські, політичні, етичні, релігійні передумови розвитку даного феномену; взаємодію прав людини і держави; механізми і процедури прав захисту прав і основоположних свобод людини.

Завдання навчальної дисципліни „ Правовий статус особи ” включає викладання студентам навчального матеріалу для набуття знань:

- основних наукових проблем прав людини;
- поколінь прав людини;
- внутрішньодержавних механізмів захисту прав і свобод людини і громадянина;
- системи міжнародно-правового захисту прав людини, її розвитку, поєднання універсальних і регіональних механізмів, які здійснюють таку функцію;
- процедур і механізмів захисту прав людини;
- системи міжнародно-правових актів по правам людини, структури і призначення органів, які здійснюють міжнародно-правовий захист цих прав

та вмінь:

- використовувати історичний досвід української держави і права в практичній діяльності;
- спираючись на принцип історизму, аналізувати формування та розвиток поколінь прав людини;
- досліджувати розвиток і становлення, виявляти специфіку нових "поколінь" прав людини та причини, що обумовлюють такий процес.

Статус дисципліни. Навчальна дисципліна «Правовий статус особи» є однією із вибіркових навчальних дисциплін для підготовки студентів бакалаврату.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Правовий статус особи» належить до вибіркових компонентів оснвої програми за спеціальністю «Міжнародне право», галузі знань «Міжнародні відносини». Навчальна дисципліна «Правовий статус особи» пов'язана з навчальними дисциплінами: «Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини», «Теорія міжнародних відносин», «Конституційне право України», «Право Європейського Союзу», «Порівняльне конституційне право».

Компетентності та програмні результати навчання.

Загальні компетентності.

- ЗК 1. Здатність до абстрактного, системного, логічного та критичного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 2. Здатність до удосконалення своїх особистих і професійних якостей;
- ЗК 7. Здатність до критики й самокритики, активна життєва позиція.

Фахові компетентності.

- ФК 1. Фундаментальні знання основ сучасного міжнародного права, різних теоретичних підходів до його визначення й обґрунтування юридичної обов'язковості; знання ключових теоретичних проблем і розуміння зв'язку теоретичних аспектів міжнародного права з практикою правозастосування; вміння працювати з різними джерелами сучасного міжнародного права;
- ФК 3. Базові уявлення про різні правові системи — національні, міжнародну, європейську; розуміння причин їхньої множинності, а також механізми взаємодії; знання характеристик міжнародної нормативної системи та місця в ньому міжнародного права; розуміння теоретичних підходів до співвідношення національного та міжнародного права та практичних засобів забезпечення їхньої взаємодії;
- ФК 4. Фундаментальні знання загальнотеоретичних аспектів правової науки; обізнаність з основними теоретичними течіями, школами, підходами до розуміння права; розуміння місця права серед інших феноменів соціальної реальності та наявних зв'язків між ними; володіння юридичним категоріальним апаратом;
- ФК 7. Знання процесів нормотворення; здатність розробляти проекти нормативно-правових актів та супровідну документацію, а також забезпечувати їхній експертний аналіз, виявляти недоліки й пропонувати шляхи виправлення й удосконалення;
- ФК 14. Фундаментальне розуміння ключових аспектів основних галузей і спеціальних питань міжнародного права: територія в міжнародному праві; міжнародно-правові механізми захисту прав людини; статус за міжнародним правом морських і повітряних просторів, космічного простору; застосування сили в міжнародному праві тощо;
- ФК 15. Глибокі вузькоспеціалізовані знання з права міжнародних договорів, насамперед положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року; досконале знання законодавства України про міжнародні договори; уміння встановлювати юридичний статус міжнародного документа за формальними ознаками; здатність юридично забезпечувати процес укладання міжнародного договору;

ФК 19. Фундаментальні знання права міжнародних організацій; розуміння й уміння вирішувати найпоширеніші юридичні проблеми в роботі міжнародних організацій.

Програмні результати.

- ПРН 2. Володіння знаннями з основ сучасного міжнародного права, його значення та обґрунтування юридичної обов'язковості міжнародно-правових норм; знання ключових теоретичних проблем і розуміння зв'язку теоретичних аспектів міжнародного права з практикою правозастосування;
- ПРН 3. Знання та розуміння сутності базових категорій міжнародного права, системи міжнародно-правового регулювання відносин, розуміння тенденцій втілення приватноправового регулювання у різні сфери суспільного буття;
- ПРН 4. Фундаментальне розуміння ключових аспектів основних галузей і спеціальних питань міжнародного права.
- ПРН 5. Знання та розуміння особливостей правових систем — національних, міжнародних, регіональних; розуміння причин їхньої множинності, а також механізмів взаємодії.
- ПРН 6. Знання характеристик міжнародної нормативної системи та місця в ній міжнародного права, а також, розуміння теоретичних підходів до співвідношення національного та міжнародного права та практичних засобів забезпечення їхньої взаємодії;
- ПРН 8. Застосування здобутих в ході навчання знань для надання юридичних висновків й консультації з питань міжнародного права, національного права України та інших держав, а також, визначення юридичних ризиків тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив та обрання шляхів їхньої мінімізації;
- ПРН 13. Формування суджень про тенденції розвитку системи сучасного міжнародного права, співвідношення джерел правового регулювання міжнародних відносин, напрями розвитку загальних принципів міжнародного права;
- ПРН 14. Формування суджень про стан ефективності міжнародних контрольних механізмів;
- ПРН 16. Формування суджень про форми, способи та чинники ефективності механізму імплементації міжнародно-правових норм на національному рівні.

Змістові модулі: модуль I (теми 1- 5);
модуль II (теми 6-11);
модуль III (теми 12 -16);

Передумови для вивчення дисципліни.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни «Правовий статус особи» становить набуття студентами знань з дисциплін «Теорія держави і права», «Філософія», «Конституційне право України», а також «Порівняльне конституційне право».

III. Очікувані результати навчання. Очікувані результати навчання дисципліни „Правовий статус особи” передбачає формування у студентів:

- знання специфіки різних поколінь прав людини;
- знання внутрішньодержавних механізмів захисту прав і свобод людини і громадянина;
- знання системи міжнародно-правових актів з прав людини, особливостей міжнародно-правового захисту прав людини на універсальному та регіональному рівні;
- вміння досліджувати розвиток і становлення прав людини у відповідності до розвитку відносин у світовому співтоваристві;
- вміння аналізувати нові "покоління" прав людини та виявляти їх особливості.

IV. Критерії оцінювання результатів навчання.

Загальні критерії оцінювання

I рівень оцінювання (оцінка задовільно). Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

II рівень - достатній (оцінка добре). Студент знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована.

III рівень - високий (оцінка відмінно). Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності. Знання студента є глибокими, міцними, узагальненими; студент вміє застосовувати знання творчо, його навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Вивчення дисципліни у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації повинно дати не тільки певну суму знань, а й підготувати студентів для освоєння обраної професії та допомоги формувати світогляд.

Складовими навчальних досягнень студентів є вміння відтворювати отриману інформацію, знаходити нову, оцінювати її та застосовувати в стандартних і не стандартних ситуаціях.

Оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) рівень вмінь використовувати теоретичні знання під час розв'язування задач;
- 3) рівень володіння практичними уміннями та навичками, які виявляються під час виконання практичних робіт;
- 4) оцінювання творчих робіт студентів (рефератів, експериментальних робіт, особливо пов'язаних з майбутньою професією).

Оцінювання рівня теоретичних знань.

Відповідь з теорії може складатися:

- 1) з викладу теоретичного матеріалу;
- 2) формування правил, законів, закономірностей;
- 3) із завдань на вибір правильної відповіді

При оцінюванні відповідей з теорії враховується:

- 1) обсяг відтвореної інформації та її співвідношення до обсягу повної інформації з даного питання;
- 2) обсяг додаткової інформації, здобутої студентом, та доцільність її використання;
- 3) частота допомоги викладача;
- 4) кількість похибок (помилوک, недоліків, неточностей) у відповіді;
- 5) логічний зв'язок відтвореної інформації.

Оцінювання рівня володіння практичними вміннями та навичками

Оцінювання рівня володіння студентами практичними уміннями та навичками здійснюється під час підготовки до семінарських занять та при виконанні практичних завдань.

Частина семінарських робіт може виконуватись після вивчення відповідного теоретичного матеріалу на етапі узагальнення знань та вмінь. У таких випадках робота обов'язково оцінюється. Під час перевірки і оцінки практичних робіт необхідно звернути

увагу на такі показники: творчість; використання наукових термінів; повнота і правильність відповіді; логічність побудови відповіді; повнота і глибина висновку до роботи; самостійність і охайність виконання роботи; застосування окремих джерел інформації, рівень володіння прийомами навчальної роботи.

Для оцінювання різних рівнів пізнавальної діяльності викладач може поставити додаткові вимоги до виконання робіт.

Оцінювання рівня творчих завдань

До творчих завдань належать: реферати, експериментальні роботи, успішна участь в олімпіадах, конкурсах, тощо.

Ця діяльність студента має враховуватись та оцінюватись при виставленні семестрових оцінок.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

1. Низький рівень (оцінка-2). Студент не описує явища, не виявляє знання і розуміння основних положень теми.

2. Середній рівень (оцінка-3). Студент описує явища, без пояснень наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях, матеріалах підручника, розповідях викладача, виявляє знання і розуміння основних положень (законів, теорій) розв'язує прості задачі, які не складаються з під задач.

3. Достатній рівень (оцінка-4). Студент може застосовувати знання в стандартних ситуаціях, з допомогою викладача аналізує одержані результати під час розв'язування задачі. Уміє пояснити явища, здійснювати аналіз, узагальнювати знання, систематизувати їх, робити висновки.

4. Високий рівень (оцінка-5). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці в стандартних ситуаціях (виконання завдань, практичних робіт), наводить аргументи на підставі своїх думок. Студент самостійно оцінює різні явища, факти, виявляючи особисту позицію щодо них, знаходить джерела Інформації і використовує одержані знання і уміння під час виконання практичних завдань.

Рейтинговий показник	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЕСТ8
90-100	5 (відмінно)	А (відмінно)
82-89	4 (добре)	В (дуже добре, вище за середнє, але з

			деякими помилками)
75-81			C (добре, з декількома суттєвими помилками)
68-74		3 (задовільно)	D (посередньо зі значними недоліками)
60-67			E (достатньо, виконання задовольняє мінімуму критеріїв оцінки)
35-59	незараховано	2 (незадовільно)	FX (незадовільно, з можливістю повторного складання)
1-34			F (незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням)

V. Засоби діагностики результатів навчання.

Діагностичний розділ визначає диференційований та об'єктивний облік результатів навчальної діяльності студентів і включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- 1) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- 2) контроль самостійної роботи студентів, зокрема, виконання письмових завдань, підготовка і захист реферативних робіт, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- 3) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

VI. Програма навчальної дисципліни «Правовий статус особи»

№	Курс IV Семестр 7 Обсяг в кредитах ЄКТС / Всього годин у семестрі 120 Назва теми	Кількість годин, з них:					Примітка
		лекції (Л)	семінар. зан. (практ.) (СЗ)	інд.-конс. роб. (ІКР)	сам. роб. студ. (СРС)	форма контролю	
	Змістовий модуль I. Основні категорії правового статусу особи						
1.	Характеристика плюралістичних наукових підходів щодо визначення	1	2			У,СР,ПК	

	сутності правового статусу особи						
2.	Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи	1	3		12	У,СР,ПК	
3.	Розвиток системи захисту прав особи в Україні	2	3			У,СР,ПК	
4.	Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй в системі міжнародно-правового захисту особи	2	2			У,СР,ПК	
5.	Поняття Міжнародного Біллю про права	1	2		12	У, ПК	
Змістовий модуль II. Конституційно-правові гарантії правового статусу особи							
6.	Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства	2	2			У,СР,ПК, Р	
7.	Конституційний захист прав особи в Україні	2				У, СР, КР	
8.	Характеристика громадянських та політичних права особи	2				У,СР,ПК	
9.	Система соціально-економічних прав особи	2			12	У,СР,ПК	
10.	Сутність поняття " свобода людини". Регламентація свободи людини правовими та звичаєвими нормами	1				У, ПК	
11.	Поняття та сутність обов'язків особи	2				У, СР, КР	
Змістовий модуль III. Механізми контролю дотримання прав і свобод людини							
12.	Поняття системи міжнародного контролю дотримання прав і свобод людини	2				У,СР,ПК, Р	
13.	Контрольний механізм щодо дотримання прав людини в межах ООН	1			10	У, ПК	
14.	Система захисту прав людини в Європі	2			12	У, ПК	
15.	Механізм захисту прав особи в Україні	1			10	У, ПК	
16.	Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах	2			12	У, СР, КР	
Разом годин: 120		26	14		80	залік	

Форми контролю: усне опитування – У
контрольні роботи – КР
перевірка конспектів – ПК
перевірка завдань для самостійної роботи – СР
тестування – Т
інші –

Зміст дисципліни за модулями

Змістовий модуль 1. Основні категорії правового статусу особи.

Тема 1. Характеристика плюралістичних наукових підходів щодо визначення сутності правового статусу особи

Тема 2. Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи

Тема 3. Розвиток системи захисту прав особи в Україні

Тема 4. Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй в системі міжнародно-правового захисту особи

Тема 5. Поняття Міжнародного Біллю про права

Змістовий модуль 2 Конституційно-правові гарантії правового статусу особи

Тема 6. Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства

Тема 7. Конституційний захист прав особи в Україні

Тема 8. Характеристика громадянських та політичних права особи

Тема 9. Система соціально-економічних прав особи

Тема 10 Сутність поняття " свобода людини". Регламентація свободи людини правовими та звичаєвими нормами.

Тема 11. Поняття та сутність обов'язків особи

Змістовий модуль 3. Механізми контролю дотримання прав і свобод людини

Тема 12. Поняття системи міжнародного контролю дотримання прав і свобод людини

Тема 13. Контрольний механізм щодо дотримання прав людини в межах ООН

Тема 14. Система захисту прав людини в Європі

Тема 15. Механізм захисту прав особи в Україні

Тема 16. Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах

6.1. Плани лекцій

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Основні категорії правового статусу особи

Тема 1.Характеристика плюралістичних наукових підходів щодо визначення сутності правового статусу особи

1. Поняття правового статусу особи.

2. Складові правового статусу особи.
3. Загальний правовий статус особи.
4. Спеціальний правовий статус особи.
5. Індивідуальний правовий статус особи.
6. Юридичні засади правового статусу людини щодо захисту її прав і свобод.
7. Сукупність основних прав і свобод особи та юридична регламентація розвитку різних форм моралі, заснованих на традиціях еволюційного розвитку етнічних груп населення.
8. Характеристика різних поглядів на вчення про правовий статус особи у світі.
9. Особливості правових підходів до розуміння сутності правового статусу особи на різних етапах розвитку.

Джерела інформації: [23, 49-57]

Тема 2. Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи

10. Історичні витоки філософсько-правової думки про правовий статус особи у світі.
11. Характеристика наукової думки про суб'єктивні права особи в період середньовіччя.
12. Специфіки наукового розуміння прав людини за часів середньовіччя.
13. Особливості розвитку теорії прав людини в Новий час.
14. Погляди Шарля-Луї Монтеке на сутність суб'єктивних прав людини.
15. Вчення Джона Локка про свободу людини.
16. Роль природно-правової концепції у розвитку системи правового захисту особи.
17. Сучасний етап розвитку правового вчення про особу, її статус і захист інтересів на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях.

Джерела інформації:[18-22, 26, 38]

Тема 3. Розвиток системи захисту прав особи в Україні

1. Руська правда" як перший законодавчий акт, де визначено правовий статус різних прошарків населення.
2. Відображення прав і свобод особи в конституції Пилипа Орлика.
3. Встановлення нового правового статусу особи в Російській імперії після 1861 року.
4. Перші акти незалежної України, в яких був відображений пріоритет європейського підходу до прав та правового становища особи в державі.
5. Специфіка правового статусу особи за часів Радянського Союзу.
6. Сучасний етап розвитку системи правового захисту особи в Україні.

7. Основні тенденції вдосконалення системи законодавства про права людини та правозастосовчої практики в Україні в умовах посилення процесів євроінтеграції.

Джерела інформації: [17-22]

Тема 4. Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй в системі міжнародно-правового захисту особи

1. Поняття сучасного правопорядку та розвиток домінуючого універсального принципу правового статусу особи. Статут ООН як перший універсальний документ, де визначено обов'язки держав щодо розвитку та захисту прав особи, її основних свобод.
2. Загальна декларація прав людини як основний етап розвитку нових підходів до вчення про права людини.
3. Конвенція ООН про ліквідацію усіх форм расової дискримінації.
4. Конвенція ООН про припинення усіх форм дискримінації стосовно жінок.
5. Конвенція ООН про права дитини.
6. Участь України в розробці та прийнятті міжнародних документів ООН в галузі захисту прав людини.

Джерела інформації: [1,3,7,15-6]

Тема 5. Поняття та значення Міжнародного Білля про права

1. Правова природа міжнародного білля (закону) про права особи і визначення однаковості в підходах до регламентації прав людини
2. Структура Міжнародної хартії.
3. Характеристика Загальної декларація прав людини.
4. Зміст та значення Міжнародного пакту про громадянські і політичні права
5. Поняття та зміст Факультативного протоколу № 1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, інші міжнародні документи, в яких визначається коло суб'єктів, що підлягають захисту, та механізми захисту певних категорій осіб.

Джерела інформації: 1, 6-7, 21-22]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Конституційно-правові гарантії правового статусу особи

Тема 6. Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства

1. Поняття громадянського суспільства та його співвідношення з державною владою.
2. Характеристика політичної системи громадянського суспільства.
3. Сутність економічної системи громадянського суспільства.
4. Поняття соціально-культурної системи громадянського суспільства.
5. Співвідношення громадянського суспільства та державної влади.
6. Поняття громадянської свідомості та визначення національної належності у громадянському суспільстві.
7. Посередництво громадянського суспільства між державою та особою в інтересах захисту прав особи

Джерела інформації: [15, 18-20, 23, 38]

Тема 7. Конституційний захист прав особи в Україні

1. Відображення положень про правовий статус особи в Конституції України
2. Конституційні норми про права людини – норми прямої дії.
3. Відображення громадянсько-політичних прав людини в Конституції України.
4. Стан гарантованості соціально-економічних прав людини згідно Конституції України.
5. Порівняльний аналіз змісту положень Загальної Декларації прав людини та Розділу II Конституції України.
6. Конституційні гарантії основних прав особи.
7. Міжнародна регламентація прав людини як складова визначення права особи в Україні.
8. Механізми реалізації прав і свобод особи в політичному та суспільному житті особи.

Джерела інформації: [18-22, 40,42]

Тема 8. Характеристика громадянських та політичних права особи

1. Поняття та сутність громадянсько-політичних прав людини.

2. Характеристика правових норм перших національних Конституцій, що відображали громадянсько-політичні права людини.
3. Поняття права на недоторканність особи.
4. Презумпція невинності в системі правового захисту особи.
5. Дотримання права на недоторканність особи в діяльності посадових осіб правоохоронних структур.
6. Відповідальність за порушення права на недоторканність особи відповідно до чинного законодавства України.
7. Положення міжнародно-правових актів щодо визначення захисту гідності особи.

Джерела інформації: [1, 6, 11, 13-14, 17]

Тема 9. Система соціально-економічних прав особи

1. Поняття соціально-економічних прав особи.
2. Види соціально-економічних прав людини.
3. Центральне місце трудових прав в системі соціально-економічних прав особи.
4. Зміст концепції «поколінь прав людини».
5. Причини «вторинності» соціально-економічних прав згідно концепції «поколінь прав людини»
6. Відмінність рівня гарантованістю державами соціально-економічних та громадянсько-політичних прав особи.
7. Механізм забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини в різних державах.

Джерела інформації: [1, 7, 16, 23, 40, 50]

Тема 10. Сутність поняття "свобода людини". Регламентація свободи людини правовими та звичаєвими нормами.

1. Філософсько-правове визначення поняття свободи.
2. Поняття та сутність свободи думки.
3. Поняття та сутність свободи совісті.
4. Поняття та сутність свободи віросповідання.
5. Поняття та сутність свободи слова.
6. Співвідношення понять "право людини" і "свобода людини».
7. Сучасне визначення поняття свободи і його значення для правової поведінки в суспільстві.
8. Межі свободи особи, як гарантія дотримання прав інших осіб.

9. Міжнародно-правові гарантії дотримання державами світу основоположних свобод людини.

Джерела інформації: [15, 19, 23, 28, 39, 51]

Тема 11. Поняття та сутність обов'язків особи

1. Поняття та сутність обов'язків людини.
2. Обов'язки особи в Україні та їх конституційне й інше правове регламентування.
3. Обов'язок сплати податків як чинник розвитку соціальної та управлінської сфер держави.
4. Обов'язок захищати Вітчизну у воєнний та мирний час.
5. Обов'язок виконання Конституції та законів держави як основна ознака стабільності в державі.
6. Збереження природної та культурної спадщини - основне завдання для кожної особи, запорука подальшого розвитку суспільства.
7. Співвідношення прав та обов'язків особи.

Джерела інформації: [15-16, 18, 21-22, 49 А.]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Механізми контролю дотримання прав і свобод людини

Тема 12. Поняття системи міжнародного контролю дотримання прав і свобод людини

1. Поняття механізму контролю дотримання прав людини на міжнародному і національному рівні.
2. Рівні міжнародно-правової системи контролю щодо дотримання державами прав та основоположних свобод людини.
3. Поняття порушення прав людини і форми відповідальності на міжнародному рівні та на рівні національного законодавства.
4. Характеристика системи заходів, що вживаються міжнародними організаціями з метою запобігання порушенню прав і свобод людини.

Джерела інформації: [1, 6-7, 23-24, 30]

Тема 13. Контрольний механізм щодо дотримання прав людини в межах ООН

1. Критерії класифікації міжнародних контрольних механізмів захисту прав людини.
2. Конвенційні комітети, що діють на універсальному рівні.
3. Правова та організаційна природа Комітету ООН з прав людини.
4. Порядок розгляду Комітетом ООН з прав людини індивідуальних повідомлень у відповідності із Факультативним протоколом.
5. Порядок звернення із скаргою до Комітету ООН з прав людини.
6. Розгляд Комітетом ООН з прав людини міждержавних спорів.
7. Процедурні аспекти діяльності Комітету ООН з прав людини. Участь України у Факультативному протоколі № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, на підставі якого створено Комітет ООН з прав людини.
8. Правова природа Ради ООН з прав людини.
9. Порівняльна характеристик Ради ООН з прав людини та колишньої Комісії ООН з прав людини.

Джерела інформації:[6, 11, 15-16, 24, 30]

Тема 14. Система захисту прав людини в Європі

1. Специфіка системи захисту прав людини на регіональному рівні.
2. Рада Європи як регіональна міжнародна організація.
3. Становлення, структура, основні напрями діяльності Ради Європи
4. Участь України в Раді Європи.
5. Характеристика конвенції Ради Європи про захист прав і основних свобод особи.
6. Характеристика Європейської соціальної хартії.
7. Основоположні конвенції Ради Європи, спрямовані на захист прав різних категорії осіб.
8. Загальна характеристика законодавства ЄС щодо захисту громадянсько-політичних прав людини.
9. Правові норми ЄС щодо захисту соціально-економічних прав людини.
10. Реалізація українною міжнародно-правових норм і програм, прийнятих в межах Ради Європи.

Джерела інформації:[[2, 10, 13-14, 17, 30]

Тема 15. Механізм захисту прав особи в Україні

1. Поняття захисту прав людини в Україні.
2. Система гарантій прав особи в Україні.
3. Стан гарантованості громадянсько-політичних прав в Україні.

4. Стан гарантованості соціально-економічних прав в Україні.
5. Участь України в систем захисту прав людини на універсальному та регіональному рівні.
6. Особливості судового захисту прав особи в Україні.
7. Специфіка несудового захисту прав особи у зверненні до прокуратури, міліції, служби безпеки України та інших правоохоронних структур.
8. Визнання Україною юрисдикції Європейського суду з прав людини.

Джерела інформації: [18-22, 40, 42]

Тема 16. Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах

1. Історія створення інституту омбудсмена в різних країнах.
2. Шведська модель омбудсмена.
3. Особливості інституту уповноваженого з прав людини в Англії.
4. Омбудсмени в Сполучених Штатах Америки.
5. Специфіка моделі служби омбудсмена у Франції.
6. Розвиток і становлення інституту омбудсмена в сучасний період.
7. Порядок призначення омбудсменів.
8. Сфера компетенції омбудсмена.
9. Порядок звернення громадян до омбудсмена.
10. Повноваження, методи діяльності омбудсменів та форми їх регулювання.
11. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Джерела інформації: [31-36]

6.2. Плани семінарських занять

На семінарські заняття виносяться основні питання тем курсу. В ході підготовки до семінару студент повинен з'ясувати план заняття, прочитати конспект лекцій з теми семінару і відповідні розділи підручника, ознайомитись з рекомендованою літературою, опрацювати нормативно-правовий матеріал. Питання курсу "Правовий статус особи", які не виносяться на семінарські заняття вивчаються студентами самостійно.

Обговорення питань на семінарському занятті ведеться у формі вільної дискусії, тому кожен студент повинен уважно слухати доповіді всіх учасників і може виступити з

доповненням, або вказати на помилки, які були допущені під час відповіді на поставлене запитання іншим студентом.

На семінарське заняття студенти можуть підготувати реферати з питань, які стосуються теми, яка виноситься на семінарське заняття.

Перед написанням реферату студент повинен опрацювати міжнародні та національні правові акти, та обов'язкову і додаткову літературу по темі. Обсяг реферату складає 10-15 сторінок. Його структура: вступ (1-2 стор), основна частина (8-10 стор), висновки (1-2 стор); перелік використаних джерел. Реферат виконується на білому папері формату А4 .При підготовці реферату студенти проводять власний аналіз та реферування літературних джерел. Реферати заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, кращі з них можуть бути рекомендовані на розгляд у наукових студентських гуртках, конференціях.

Якщо студент не підготувався до семінару або пропустив його, він повинен відпрацювати відповідну тему у викладача, який веде семінарські заняття у групі. За погодженням з викладачем студент може підготувати реферат з пропущеної теми дисципліни "Правовий статус особи". Тему реферату студент може вибрати як із запропонованих тем, так і вибрати самостійно, але лише за погодженням з викладачем.

Змістовий модуль 1.

Основні категорії правового статусу особи

Тема 1.Характеристика плюралістичних наукових підходів щодо визначення сутності правового статусу особи

1. Поняття правового статусу особи.
2. Складові правового статусу особи.
3. Загальний правовий статус особи.
4. Спеціальний правовий статус особи.
5. Індивідуальний правовий статус особи.
6. Юридичні засади правового статусу людини щодо захисту її прав і свобод.
7. Сукупність основних прав і свобод особи та юридична регламентація розвитку різних форм моралі, заснованих на традиціях еволюційного розвитку етнічних груп населення.

Теми рефератів:

1. Характеристика різних поглядів на вчення про правовий статус особи у світі.
2. Особливості правових підходів до розуміння сутності правового статусу особи на

різних етапах розвитку.

Джерела інформації: [23, 49-57]

Тема 2. Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи

1. Історичні витoki філософсько-правової думки про правовий статус особи у світі.
2. Характеристика наукової думки про суб'єктивні права особи в період середньовіччя.
3. Специфіки наукового розуміння прав людини за часів середньовіччя.
4. Особливості розвитку теорії прав людини в Новий час.
5. Погляди Шарля-Луї Монтескє на сутність суб'єктивних прав людини.
6. Вчення Джона Локка про свободу людини.

Теми рефератів:

1. Роль природно-правової концепції у розвитку системи правового захисту особи.
2. Сучасний етап розвитку правового вчення про особу, її статус і захист інтересів на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях.

Джерела інформації: [18-22, 26, 38]

Тема 3. Розвиток системи захисту прав особи в Україні

1. Руська правда" як перший законодавчий акт, де визначено правовий статус різних прошарків населення.
2. Відображення прав і свобод особи в конституції Пилипа Орлика.
3. Встановлення нового правового статусу особи в Російській імперії після 1861 року.
4. Перші акти незалежної України, в яких був відображений пріоритет європейського підходу до прав та правового становища особи в державі.
5. Специфіка правового статусу особи за часів Радянського Союзу.

Теми рефератів:

1. Сучасний етап розвитку системи правового захисту особи в Україні.
2. Основні тенденції вдосконалення системи законодавства про права людини та правозастосовчої практики в Україні в умовах посилення процесів євроінтеграції.

Джерела інформації: [17-22]

Тема 4. Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй в системі міжнародно-правового захисту особи

1. Поняття сучасного правопорядку та розвиток домінуючого універсального принципу правового статусу особи.
2. Статут ООН як перший універсальний документ, де визначено обов'язки держав щодо розвитку та захисту прав особи, її основних свобод.
3. Загальна декларація прав людини як основний етап розвитку нових підходів до вчення про права людини.
4. Конвенція ООН про ліквідацію усіх форм расової дискримінації.

Теми рефератів:

1. Конвенція ООН про припинення усіх форм дискримінації стосовно жінок. Конвенція ООН право права дитини.
2. Участь України в розробці та прийнятті міжнародних документів ООН в галузі захисту прав людини.

Джерела інформації: [1,3,7,15-6]

Тема 5. Поняття та значення Міжнародного Білля про права

1. Правова природа міжнародного білля (закону) про права особи і визначення однаковості в підходах до регламентації прав людини.
2. Структура Міжнародної хартії.
3. Характеристика Загальної декларація прав людини.
4. Зміст та значення Міжнародного пакту про громадянські і політичні права

Теми рефератів:

1. Значення Міжнародної хартії прав людини для розвитку системи захисту прав людини в національних конституціях
2. Зміст та значення факультативних протоколів до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права

Джерела інформації: [1, 6-7, 21-22]

Змістовий модуль 2.

Конституційно-правові гарантії правового статусу особи

Тема 6. Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства

1. Поняття громадянського суспільства та його співвідношення з державною владою.
3. Характеристика політичної системи громадянського суспільства.
4. Сутність економічної системи громадянського суспільства.
5. Поняття соціально-культурної системи громадянського суспільства.
6. співвідношення громадянського суспільства та державної влади.

Теми рефератів:

7. Поняття громадянської свідомості та визначення національної належності у громадянському суспільстві.
8. Посередництво громадянського суспільства між державою та особою в інтересах захисту прав особи

Джерела інформації: [15, 18-20, 23, 38]

6.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль 1.

Основні категорії правового статусу особи

Тема 2. Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи

Завдання І. Зробити конспект з наступних питань:

1. Доантичний період розвитку людства та визначення прав людини.
2. Античний світ і різні підходи до прав особи.
3. Перші школи, які стояли на шляху розробки стандартів прав і свобод особи.
4. Мислителі античності, які відстоювали права й свободи людини.
5. Закони про права й свободи людини в античному світі.
6. Християнство та права людини.
7. Роль соціалістичного утопізму в становленні системи міжнародно-правового

захисту людини

Завдання II. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

1. Новий етап у визначенні правового статусу особи з огляду на розвиток людства в XVII –XVIII ст., зумовлений розвитком капіталу та гуманізацією суспільних відносин
2. Розвиток вчення про правовий статус особи в Індії
3. Вплив античності на розвиток вчення про правовий статус особи в період Відродження

Підготуватись до дискусії малими групами з питань:

1. Відмінність права людини від свободи людини
2. Межі свободи людини на сучасному етапі суспільного розвитку
3. Концепції розуміння сутності суб'єктивних прав людини

Джерела інформації: [23, 49-57]

Тема 5. Поняття Міжнародного Біллю про права

I. Підготувати конспект із зазначених питань:

1. Роль Міжнародного Пакту про економічні, соціальні та культурні права в системі захисту соціальних прав людини
2. Перелік прав, закріплених у Пакті про економічні, соціальні та культурні права
3. Зобов'язання держав, які беруть участь у Пакті про економічні, соціальні та культурні права.
4. Права, проголошені у Пакті про громадянські і політичні права

II. Підготуватись до експрес-опитування з наступних питань:

5. Випадки в яких держави можуть відступати від положень Пакту про громадянські і політичні права
6. Факультативний протокол до Пакту про громадянські і політичні права.
7. Поняття геноциду
8. Міжнародні документи, які прийнято для запобігання геноциду

9. Поняття апартеїду регулювання боротьби з ним
10. Значення расизму
11. Міжнародні акти, присвячені боротьбі з расизмом та расовою дискримінацією
12. Боротьба із дискримінацією у галузі освіти.
13. Заборона дискримінації в галузі праці і занять.
14. Заборона катувань та нелюдського поводження.

III. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

1. Причини "вторинності" соціально-економічних прав особи
2. Значення Загальної Декларації прав людини для подальшого розвитку міжнародно-правового захисту особи
3. Особливості міжнародно-правового механізму забезпечення прав особи на рівні ООН

Джерела інформації: [1, 6-7, 21-22]

Змістовий модуль 2.

Конституційно-правові гарантії правового статусу особи

Тема 9. Система соціально-економічних прав особи

I. Підготувати конспект із зазначених питань:

1. Причини, які обумовлюють „вторинність” соціально-економічних прав
2. Відображення соціально-економічних прав в міжнародних актах універсального характеру
3. Закріплення соціально-економічних прав на регіональному рівні
4. Специфіка конституційно-правового закріплення соціально-економічних прав

II. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

1. Погляди К. Сантейна на сутність та особливості соціально-економічних прав
2. Доктрина, розвинута Г. Шварцом щодо сутності соціально-економічних прав
3. Порівняльно-правові аспекти контрольного міжнародного контрольного механізму захисту громадянських і політичних прав і міжнародно-правового механізму захисту соціально-економічних прав особи

Підготуватись до дискусії малими групами з питань:

1. Відмінність рівня гарантованості громадянсько-політичних і соціально-економічних прав
2. Концепція соціальної держави та концепція правової держави

Джерела інформації: [1, 7, 16, 23, 40, 50]

Змістовий модуль 3. Механізми контролю дотримання прав і свобод**Тема 13. Контрольний механізм щодо дотримання прав людини в межах ООН****I. Підготуватися до проведення дискусії малими групами з наступних питань:**

1. Критерії, за якими поділяються міжнародні контрольні механізми захисту прав людини
2. Акт на підставі якого було створено Комітет ООН з прав людини
3. Функції виконує Комітету ООН з прав людини
4. Доповіді держав в Комітеті ООН з прав людини.
5. Індивідуальні повідомлення у відповідності із Факультативним протоколом.
6. Порядок звернення із скаргою до Комітету ООН з прав людини
7. Порядок розгляду справ в Комітеті ООН з прав людини

II. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

1. Засоби реагування, які може застосовувати Комітет ООН з прав людини до держав-порушниць
2. Підготовка і прийняття Загальних зауважень у світлі розгляду доповідей держав.
3. Створення Ради ООН з прав людини
4. Головні завдання Ради ООН з прав людини
5. Розкрийте поняття „розгляд справ в порядку процедури 1503”
6. Порівняльно-правовий аналіз структури, повноважень та порядку діяльності колишньої Комісії ООН з прав людини та Ради ООН з прав людини

Проаналізувати письмово питання:

1. Переваги та недоліки діяльності міжнародних конвенційних комітетів
2. Участь міжнародних неурядових організацій в контрольному механізмі ООН щодо дотримання прав людини

Джерела інформації: [6, 11, 15-16, 24, 30]

Тема 14. Система захисту прав людини в Європі**I. Підготуватися до самостійної роботи з наступних питань:**

1. Якою є історія прийняття Європейської Конвенції з прав людини?
2. Чим було зумовлено рішення про необхідність створення регіональних механізмів захисту прав людини?
3. Чи відрізняється Європейська Конвенція з прав людини від Пакту про громадянські і політичні права?
4. Які органи було створено на основі Європейської Конвенції з прав людини?
5. Повноваження Європейської комісії з прав людини.
6. Якою є структура Європейського суду з прав людини?
7. Які функції виконує Європейський суд з прав людини?
8. Які скарги розглядає європейський суд з прав людини?

II. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

1. Характер діяльності Європейського суду з прав людини.
2. Роль, яку відіграє Європейський суд з прав людини у сфері захисту прав людини
3. Суб'єкти звернення із скаргами до Європейського суду з прав людини
4. Справи, що належать до компетенції Європейського суду з прав людини?
5. Порядок подання скарги до Європейського суду з прав людини
6. Реформа Комісії і Суду з прав людини.

Підготуватись до дискусії малими групами з питань:

1. Порівняння системи захисту прав людини та інших регіональних систем захисту прав людини
2. Значення прецедентів Європейського суду з прав людини для розвитку європейської системи прав людини

Джерела інформації: 2, 10, 13-14, 17, 30]

Тема 15. Механізм захисту прав особи в Україні

I. Підготуватись до експрес-опитування з наступних питань:

1. В чому відмінність між поняттями „права” і „свободи”?
2. Які ви знаєте визначення поняття прав людини?
3. Сформулюйте поняття механізму захисту прав людини
4. Які права людини є невід’ємними?
5. Чи є відмінність між поняттями „права людини” і „права громадянина”?
6. Що означає свобода людини?
7. Які підходи існують до розуміння свободи людини?
8. Що означає рівність людей?
9. В чому полягає юридичний зміст принципу рівності?
10. Дайте характеристику „правової держави”.
11. Як визначав поняття правової держави Кант?
12. Які характерні ознаки правової держави виділяв Кістяківський?
13. Конституційне закріплення поняття правової держави.
14. Чи можна назвати права людини дарованими?
15. Чи існують права людини без її відношення до соціального оточення?
16. В чому особливість природно-правових теорій прав людини?
17. Що означає „позитивістські направлення” у галузі прав людини?
18. Яке ставлення до прав людини просліджується у працях філософів Давньої Греції?
19. Які особливості мають погляди мислителів-софістів?
20. Яке розповсюдження отримала теорія природного права в ХУП-ХУШ ст.ст.?
21. Якою є теорія Дж.Локка щодо прав людини?і

II. Підготуватись до дискусії малими групами з наступних питань:

1. Яке обґрунтування знайшла теорія природного права у працях Чичеріна?
2. Яку роль відіграло християнство у ствердженні прав людини?
3. Які акти можна віднести до перших законодавчих актів, в яких закріплено права людини?
4. Яку роль відіграла американська Декларація незалежності 1776 р. у ствердженні прав людини?
5. Який вплив на подальший розвиток прав людини мала французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р.?

Письмово проаналізувати питання:

1. Участь України в універсальній міжнародно-правовій системі захисту прав людини
2. Вплив правових норм Ради Європи на розвиток української системи захисту прав людини та основних свобод

Джерела інформації: [18-22, 40, 42]

Тема 16. Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах

I. Дати відповідь на наступні запитання:

1. Де і за яких обставин вперше було засновано інститут омбудсмена?
2. Що уявляє собою омбудсмен в державно-правовому розмінні?
3. Що сприяє створенню інституту омбудсмена в різних країнах?
4. Створення інституту омбудсмена у Великобританії, Франції та інших країнах.
5. Яка країна серед колишніх соціалістичних країн першою запровадила інститут омбудсмена?
6. Яким є розвиток становлення інституту омбудсмена в сучасний період?
7. Омбудсмен ООН. (його повноваження та функції)
8. Коли запроваджено посаду омбудсмена Європейського Союзу?
9. В яких сферах, крім парламентського контролю, запроваджуються посади омбудсменів?
10. Для чого створюється омбудсмен преси?
11. Університетські та шкільні омбудсмени.
12. Який порядок призначення омбудсменів існує в зарубіжних країнах?

II. Підготуватися до експрес-опитування з наступних питань:

1. .Якою є сфера компетенції омбудсменів?
2. Порядок звернення громадян до омбудсменів.
3. .Які повноваження мають омбудсмени в зарубіжних країнах?
4. .Які методи використовує у своїй діяльності омбудсмен?
5. .Якими є форми реагування омбудсменів?
6. Коли створено інститут омбудсмена в Україні?
7. .Які особливості має українська модель омбудсмена?
8. .Які права і повноваження має уповноважений Верховної Ради з прав людини?
9. Хто і яким чином може звертатися до Уповноваженого з прав людини?
10. .Які є засоби реагування Уповноваженого з прав людини?

III. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем за вибором студента:

- 1.Історія розвитку інституту омбудсмена у світі
2. Шведська модуль омбудсмена
- 3.Розвиток інституту омбудсмена в Англії

Джерела інформації: [31-36]

6.4.Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота передбачає проведення індивідуальних та групових консультацій із студентами, які недостатньо засвоїли навчальний матеріал дисципліни "Правовий статус особи", а також відпрацювання студентами пропущених занять та незадовільних оцінок. Індивідуально-консультативна робота зі студентами з навчальної дисципліни "Правовий статус особи", здійснюється у відповідності до затверджених на кафедрі графіків консультацій науково-педагогічних працівників кафедри.

6.5 Методика активізації процесу навчання

Активізація вивчення студентами дисципліни «Правовий статус особи»:

а) прищеплення у студентів навичок самостійно опрацьовувати навчальну та наукову літературу в процесі підготовки до питань, що виносяться на семінарське

заняття, а також в процесі самостійного написання рефератів;

б) заохочення студентів до активної роботи по обговоренню питань з міжнародного публічного права;

в) прищеплення їм навичок творчо мислити, самостійно формулювати, викладати та аргументувати свої думки;

г) вироблення у студентів здатності зв'язувати та самостійно аналізувати історико-правові факти та події;

д) формування у студентів здібностей перетворення одержаних знань в повсякденну правомірну поведінку, застосовувати їх при вирішенні юридично значимих життєвих ситуацій.

Під час першого заняття викладач ознайомлює студентів з основними вимогами, що ставляться з боку кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства щодо підготовки до семінарських занять.

При підготовці до семінарських занять студент вивчає рекомендовану літературу. В робочому зошиті він конспектує найбільш важливі джерела згідно з планом, передбаченим для семінарських занять, складає розгорнутий план чи тези виступу.

Семінарські заняття можуть проходити в різних формах: усного опитування, співбесіди, творчої дискусії, заслуховування підготовлених рефератів, перевірки завдань для самостійної роботи, перевірки конспектів, поточних контрольних робіт та ін.

Вивчення найбільш важливих і складних питань передбачає підготовку студентами рефератів по темах, які додаються до плану семінарського заняття. При підготовці реферату студенти мають використовувати не тільки основну, але й додаткову літературу. Найбільш ґрунтовні реферати заслуховуються на семінарських заняттях, а також використовуються у проведенні студентських наукових конференцій.

До кожного семінарського заняття пропонуються питання для самостійної роботи і самоконтролю студентів, підготовка відповідей на які є обов'язковою. Відповіді на питання для самостійної роботи і самоконтролю викладаються в письмовій формі в зошиті для самостійних завдань. З метою перевірки ступеню засвоєння матеріалу та здатності самостійно і творчо мислити для виконання деяких завдань студентам пропонується така форма роботи, як виконання схем та ілюстрацій до пройденого матеріалу. Це передбачає ознайомлення з додатковою літературою.

В кінці семінарського заняття викладач робить висновок з питань теми, відмічає позитивні і негативні сторони у відповідях студентів, виставляє оцінки, дає завдання на наступне заняття.

VII. Форми поточного та підсумкового контролю

Метою контролю є перевірка засвоєння студентами навчального матеріалу дисципліни "Правовий статус особи".

Об'єктами контролю є навчальна діяльність студентів на семінарських заняттях, де перевіряються ступінь засвоєння ними матеріалу викладеного в лекціях, закріпленого під час самостійної підготовки та індивідуальної роботи з додатковою літературою і нормативними матеріалами.

До контрольних заходів відноситься поточний, підсумковий та рубіжний контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять та виконання рубіжних контрольних робіт і практичних завдань і має своєю метою перевірку рівня знань у студентів по засвоєнню ними матеріалів, передбачених програмою курсу « Правовий статус особи». Під час семінарських занять застосовуються такі засоби контролю:

- усне опитування з питань передбачених планами семінарських занять ;
- перевірка самостійної роботи, ведення план-конспектів занять ;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- тестування
- проведення *колоквіумів* по групах

Викладач семінару веде облік відвідувань студентами семінарів, заносить у журнал, оцінює доповіді. Оцінки виступам виставляються в тих випадках, коли вони носять цільний характер і виявляють знання студентів. Інакше відзначається тільки - "виступив".

Відмова від доповідей і відповідей на питання при обговорення внаслідок невідповідності, оцінюються як незадовільні знання.

Рубіжний контроль здійснюється для активізації систематичної роботи студентів та підвищення якості навчального процесу протягом семестру. Рубіжна контрольна робота складається з трьох питань згідно варіантів і виконується письмово.

Якщо поточний контроль проводиться лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю, від студентів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу.

Підсумковий контроль включає в себе перевірку знань під час проведення заліку.

Підсумковий контроль здійснюється усно, або письмово за всіма темами курсу не менше ніж із трьох - чотирьох питань.

Оцінка поточних результатів навчальної діяльності здійснюється в такий спосіб :

усне опитування;

за результатами поточної контрольної роботи.

При зазначених вище видах контролю оцінка рівня знань студентів проводиться за такими критеріями:

оцінка „відмінно» виставляється студентові, який показує послідовне, глибоке і змістовне розуміння й знання сутності поставленого запитання;

оцінка "добре" виставляється студентові, який грамотно розкриває сутність поставлених запитань, добре володіє термінами дисципліни, але допускає несуттєві помилки;

оцінка "задовільно" виставляється студентові, який поверхово і не в повному обсязі викладає суть навчального матеріалу, допускає багато помилок при відповідях на поставлені питання, але орієнтується по суті матеріалу;

оцінка "незадовільно" виставляється студентові, який не знає суті поставлених запитань, при побудові відповіді по навчальному матеріалу допускає грубі помилки, не орієнтується в сутності матеріалів.

При визначенні оцінки застосовуються наступні критерії:

1. при усних відповідях:

- повнота розкриття питання
- логіка викладання,
- культура мови
- емоційність та переконаність
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, періодичного друку тощо)
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки

2. при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання
- цілісність, системність, логічна послідовність,
- вміння формулювати висновки
- акуратність оформлення письмової роботи

Позитивна оцінка в результаті підсумкового контролю оцінкою виставляється студенту за умови, якщо він одержав:

- загальну позитивну оцінку за результатами його навчальної діяльності на семінарських заняттях;
- позитивну оцінку за результатами контрольних робіт;
- склав підсумковий залік з позитивною оцінкою.

Рівень позитивної оцінки за підсумковим заліком - це середня оцінка, яка виводиться на підставі оцінок, отриманих студентами окремо за кожний з попередніх двох видів навчальної діяльності. Перед заліком передбачається ознайомлення студентів із переліком орієнтовних питань, які виносяться для здачі заліку.

Питання до модульного (рубіжного контролю)

Питання за темами, включеними у змістовий модуль 1.

1. Поняття правового статусу особи.
2. Складові правового статусу особи.
3. Юридичні засади правового статусу людини щодо захисту її прав і свобод.
4. Сукупність основних прав і свобод особи та юридична регламентація розвитку різних форм моралі, заснованих на традиціях еволюційного розвитку етнічних груп населення.
5. Історичні витоки філософсько-правової думки про правовий статус особи у світі.
6. Характеристика наукової думки про суб'єктивні права особи в період середньовіччя.
7. Специфіки наукового розуміння прав людини за часів середньовіччя.
8. Особливості розвитку теорії прав людини в Новий час.
9. Руська правда" як перший законодавчий акт, де визначено правовий статус різних прошарків населення.
10. Відображення прав і свобод особи в конституції Пилипа Орлика.
11. Встановлення нового правового статусу особи в Російській імперії після 1861 року.
12. Перші акти незалежної України, в яких був відображений пріоритет європейського підходу до прав та правового становища особи в державі.
13. Специфіка правового статусу особи за часів Радянського Союзу.
14. Поняття сучасного правопорядку та розвиток домінуючого універсального принципу правового статусу особи.
15. Статут ООН як перший універсальний документ, де визначено обов'язки держав щодо розвитку та захисту прав особи, її основних свобод.

Питання за темами, включеними у змістовий модуль 2.

1. Поняття громадянського суспільства та його співвідношення з державною владою.
2. Характеристика політичної системи громадянського суспільства.
3. Сутність економічної системи громадянського суспільства.
4. Поняття соціально-культурної системи громадянського суспільства.
5. піввідношення громадянського суспільства та державної влади.

6. Поняття громадянської свідомості та визначення національної належності у громадянському суспільстві.
7. Посередництво громадянського суспільства між державою та особою в інтересах захисту прав особи
8. Відображення положень про правовий статус особи в Конституції України.
9. Конституційні норми про права людини – норми прямої дії.
10. Відображення громадянсько-політичних прав людини в Конституції України.
11. Стан гарантованості соціально-економічних прав людини згідно Конституції України.
12. Порівняльний аналіз змісту положень Загальної Декларації прав людини та Розділу II Конституції України.
13. Конституційні гарантії основних прав особи.
14. Міжнародна регламентація прав людини як складова визначення права особи в Україні.
15. Механізми реалізації прав і свобод особи в політичному та суспільному житті особи.

Питання за темами, включеними у змістовий модуль 3.

1. Поняття механізму контролю дотримання прав людини на міжнародному і національному рівні.
2. Рівні міжнародно-правової системи контролю щодо дотримання державами прав та основоположних свобод людини.
3. Поняття порушення прав людини і форми відповідальності на міжнародному рівні та на рівні національного законодавства.
4. Характеристика системи заходів, що вживаються міжнародними організаціями з метою запобігання порушенню прав і свобод людини.
5. Критерії класифікації міжнародних контрольних механізмів захисту прав людини.
6. Конвенційні комітети, що діють на універсальному рівні.
7. Правова та організаційна природа Комітету ООН з прав людини.
8. Порядок розгляду Комітетом ООН з прав людини індивідуальних повідомлень у відповідності із Факультативним протоколом.
9. Порядок звернення із скаргою до Комітету ООН з прав людини.
10. Розгляд Комітетом ООН з прав людини міждержавних спорів.
11. Процедурні аспекти діяльності Комітету ООН з прав людини.
12. Участь України у Факультативному протоколі № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, на підставі якого створено Комітет ООН з прав людини.

13. Правова природа Ради ООН з прав людини.
14. Порівняльна характеристик Ради ООН з прав людини та колишньої Комісії ООН з прав людини.
15. Характеристика конвенції Ради Європи про захист прав і основних свобод особи.

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття " людина", " особа", " громадянин".
2. Поняття прав людини
3. Критерії класифікації прав людини
4. Класифікація прав людини за сферами суспільних відносин
5. Покоління прав людини
6. Зміст природно-правової концепції
7. Зміст позитивістської доктрини
8. Співвідношення природного права і позитивного права
9. Сутність поняття "свобода людини"
10. Сучасне визначення поняття " свобода людини" та його значення для правової поведінки в суспільстві
11. Межі свободи особи, як гарантія дотримання прав інших осіб.
12. Взаємозв'язок прав та обов'язків особи
13. Поняття та сутність обов'язків особи
14. Обов'язок особи захищати вітчизну в різних державах
15. Позитивні зобов'язання держави, як гарантія забезпечення соціально-економічних прав особи
16. Конституційне закріплення обов'язків особи в державах Європи
17. Відображення обов'язків особи в Конституції України
18. Поняття прав " першого покоління"
19. Причини "вторинності" прав " другого покоління"
20. Сучасний стан забезпечення соціально-економічних прав особи у світі
21. Специфічні риси прав „ другого покоління”
22. Характеристика передумов розвитку концепції прав людини в період античності
23. Особливості розвитку вчення про права людини за часів Середньовіччя
24. Розвиток наукової думки про права людини в Новий час у Європі
25. Відображення прав і свобод людини в Конституції Пилипа Орлика
26. Конституційне закріплення прав людини в Конституції США

27. Відображення прав людини в Конституції ФРН
28. Конституційне закріплення прав людини в Російській Федерації
29. Конституційне закріплення прав людини в Україні
30. Поняття та види гарантій прав людини
31. Правові гарантії прав людини в Україні
32. Процесуальні гарантії прав людини в Україні
33. Організаційна природа гарантій прав людини
34. Конституційні гарантії прав людини в Україні
35. Особливості правової регламентації прав людини у Великобританії
36. Поняття парламентського контролю дотримання прав людини
37. Контроль дотримання прав людини в державах СНД
38. Специфіка конституційного закріплення соціально-економічних прав у світі
39. Погляди К. Сантейна на проблему конституційного закріплення соціально-економічних прав людини
40. Особливості правового статусу особи в Російській Імперії в II пол. XIX ст.
41. Конституційне закріплення прав особи а конституціях СРСР
42. Стан дотримання громадянських і політичних прав особи за часів Радянського Союзу
43. Стан дотримання соціально-економічних прав особи в СРСР
44. Значення Французької Декларації захисту прав людини 1789р. для утвердження гуманістичних цінностей у світі
45. Історичні аспекти розвитку міжнародно-правового захисту прав людини
46. Закріплення в Статуті ООН обов'язку держав щодо забезпечення прав та свобод людини
47. Участь України в діяльності Організації Об'єднаних Націй
48. Правова природа Міжнародного Білля (закону) про права людини
49. Характеристика Загальної Декларації прав людини від 1948 р.
50. Характеристика Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 1966р.
51. Характеристика Факультативного протоколу № 1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 1966р.
52. Характеристика Міжнародного пакту про соціальні, економічні і культурні права від 1966 року
53. Міжнародно-правові акти універсального характеру, спрямовані на заборону дискримінації з різними ознаками
54. Захист прав людини на регіональному рівні
55. Історія становлення структура, функції Ради Європи

56. Участь України в діяльності Ради Європи
57. Характеристика Європейської Конвенції захисту прав людини та основних свобод від 1950р.
58. Поняття міжнародних контрольних механізмів щодо дотримання прав людини
59. Порівняльно-правові аспекти механізму захисту громадянських і політичних прав людини та механізму захисту соціальних, економічних і культурних прав людини.
60. Заходи, що вживаються міжнародними організаціями з метою запобігання порушенню прав і свобод людини
61. Угоди, спрямовані на захист прав людини, прийняті в межах СНД
62. Порівняльно-правовий аналіз контрольного механізму Європейської Конвенції захисту прав людини. та основних свобод 1950р та Загальної Декларації прав людини від 1948 р.
63. Поняття громадянського суспільства
64. Спільні риси та відмінності суспільства та громадянського суспільства
65. Статус особи в громадянському суспільстві
66. Роль громадянського суспільства у зміцненні гарантій захисту прав особи
67. Громадянське суспільство і держава: відокремленість та єдність
68. Історичні аспекти розвитку філософсько-правового вчення про громадянське суспільство
69. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні
70. Функції Комітету ООН з прав людини
71. Доповіді держав в Комітеті ООН з прав людини
72. Порядок звернення із скаргою до Комітету ООН з прав людини
73. Поняття захисту прав людини в країні
74. Судовий захист прав людини в Україні
75. Особливості несудового захисту прав людини в Україні
76. Відповідальність за порушення права на недоторканність особи відповідно до чинного законодавства України.
77. Дотримання права на недоторканість особи в діяльності посадових осіб правоохоронних структур в Україні
78. Поняття порушення прав людини і форми відповідальності на міжнародному рівні та на рівні національного законодавства.
79. Історія створення інституту омбудсмена в різних країнах
80. Повноваження , методи діяльності омбудсменів
81. Форми регулювання. діяльності омбудсменів в різних державах

82. Українська модель омбудсмена
83. Сфера компетенції омбудсмена в Російській федерації
84. Повноваження омбудсмена у Швеції
85. Особливості діяльності омбудсмена у Данії
86. Сфера компетенції омбудсмена у Великобританії
87. Компетенція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
88. Взаємозв'язок населення і окремої людини
89. Захист прав національних меншин на універсальному рівні
90. Захист прав національних меншин в країнах Західної Європи

VIII. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна програма

Одним із напрямів навчально-методичного забезпечення дисципліни «Правовий статус особи» є розробка електронних засобів навчання і технологій їхнього застосування. Електронні навчальні матеріали застосовуються як для самостійної роботи студентів, так і з використанням мультимедійного устаткування на лекційно-семінарських заняттях. Бібліотечні друковані та електронні ресурси, електронні наукові видання, електронні навчальні курси із можливістю дистанційного навчання та самостійної роботи, хмарні сервіси Microsoft.

ІХ.Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Загальна декларація прав людини. — К.: Право, 1995. — 19с.
2. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (зі змінами та новою редакцією станом на 1 вересня 1999 р.) // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення, коментарі. — 1999. — №2. — С. 15-47.
3. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. — К.: Право, 1995. — 12с.
4. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. — К.: Право, 1995.— 26с.
5. Конвенція о статусе апатридов. — К.: Право, 1995. — 12с.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. — К.: Право, 1995. — 37с.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. — К.: Право, 1995.- 35 с.
8. Основные принципы, касающиеся роли юристов // Права людини і професійні стандарти для юристів. — К.: Сфера, 2014. — С. 24-28.
9. Основные принципы независимости судебных органов // Права людини і професійні стандарти для юристів. — К.: Сфера, 2014. — С. 28-31.
10. Регламент суду від 4 листопада 1998 року // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення, коментарі. — 2012. — № 1. — С. 217-260.
11. Факультативний протокол №1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. — К.: Право, 1995. — 12с.
12. Збірка договорів Ради Європи. - Київ., 2010р.
13. Короткий путівник по Європейській конвенції з прав людини. — К.: Центр інформації та документації Ради Європи в Україні, 1998.— 89с.
14. Краткий путеводитель по Европейской конвенции о защите прав человека.— Страсбург, 2013.
15. Е. А. Лукашева. Права человека. – М., 2011г.
16. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту: підручник для вузів. - К., 2017
17. Фурса С.Я., Коцюба В.О., Клименко О.М. Як звернутися до Європейського суду з прав людини. Навчальний посібник. - К.: Видавець Фурса С.Я., 2009
18. Молодован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012
19. Арнольд Р., Банашак Б, Вдовіченко С. Права і свободи людини і громадянина в

Україні: навч. посіб. К.: Юрінком-Інтер, 2013

20. Права та свободи людини в контексті модернізації Конституції України: матеріали наук.-практ. інтернет-конференції (Київ, 23 січня 2014)/ За заг. ред. В.В. Коваленка К.: Ліра-К, 2014
21. Рабінович М.П., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина.- К., 2004р.
22. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини і громадянина.Х., 2003

Додаткові

23. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность. М., 1991
24. Гусейнов Л. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. — К., 2004.
25. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. — К.; Будапешт, 2007.
26. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. – 2010
27. Тихонов А. А. Верховный комиссар ООН по правам человека // Меж-дунар. журн. междунар. права. — 2013. — № 1.- с. 17-21
28. Труженикова Л. Н. Доктрина международного права о положении физического лица // Междунар. журн. междунар. права. — 2014. — № 4.- с. 64-69
29. Энтин М. Л. Международные гарантии прав человека: опыт Совета Европы.— М., 2004.
30. Isakovich S. The Truth about Human Rights. — К., 2013.
31. Башимов М.С. Институт уполномоченного по правам человека за рубежом. М., 2012
32. Бойцова В.В. Омбудсмены для университетов? /Правоведение. 2011, №4, с.95-97
33. Бойцова В.В. Институт местного омбудсмана в Великобритании./Правоведение. 2013, №3, с.48-5
34. Хаманева Н.Ю. Место и роль института омбудсмана в системе правового контроля /Государство и право. 2011, №2
35. Хаманева Н.Ю. Охрана прав граждан зарубежных стран: институт омбудсмана.(Правовой аспект). /Сб.обзоров. - М., 2011
36. Хаманева Н.Ю. Место и роль института омбудсмана в системе правового контроля. /Правоведение. 2012, с.84-87
37. Право Європейського Союзу. За заг. ред. Муравйова В.І. – К.: Юрінком Інтер, 2010.
38. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави / О. Білоскурська // Право України. – 2011. – № 7. – С. 169-174.

39. Скакун О.Ф. Теорія держави і права.- Х., 2008
40. Права людини в сфері охорони здоров'я:/ За ред.. Р.А. Майданика К.: Алерта, 2013
41. Энтин М.Л. Международные гарантии защиты прав человека. – М.,2004
42. Шило О.Г. Теоретико-правові основи реалізації конституційного права людини і громадянина на сучасний захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: монографія. Х.: Право, 2011
43. Мовчан А.П. Права человека и международные отношения. - М., 2008. С. 145
44. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Є. Європейське право в галузі прав людини: джерела і практика застосування.- К., 2007
45. Док. ООН E/CN.4/Sub.2/1986/7/Add. - Нью-Йорк., 2010
46. Mill J.S. Utilitarianism, Liberty and Representative Government. - N.Y., 2011
47. Мюллерсон Р. А. Воздействие международного права на внутригосударственное. – М., 2005
48. Тимченко Л. Д. Международное право. —Харьков, 2010.
49. Алексеев С. С. Теория права. —Харьков, 2008.
50. Сантейн Касс Р. Против позитивных прав // Рос. Бюл. По правам человека. Вып. 6, 2012 . – с. 24-30
51. Сунгуров. А. Права человека как инструмент очеловечивания власти // Права человека в России, № 3, 2013
52. Юлиана Малевич. Права человека и международная политика// Белорусский журнал международного права и международных отношений.- 2011.- № 3.- С 19-24
53. Локк Д. Избранные философские произведения. М., 2007
54. Материалы Древней Греции. М., 2005
55. Боргом Ю. Фома Аквинский. М., 2007
56. Величко А. Развитие идеи естественного права в трудах Чичерина Б.Н. /Правоведение. 2012, №3.- с. 43-48
57. Гроций Г. О праве войны и мира. - М., 2006

